

NAMIR KARAHALILOVIĆ
(Sarajevo)

O JEZIČKO-STILSKIM KARAKTERISTIKAMA DJELA
SERĀĠOL' QOLŪB QATTĀNA ĠAZNAWĪJA
(pokušaj utvrđivanja vremena nastanka djela)*

Serāġol' qolūb je klasično perzijsko prozno djelo moralno-didaktičkog karaktera. Osim imena, različito zabilježenog u mnogobrojnim rukopisnim primjercima djela, o samom autoru, razdoblju u kojem je živio, porijeklu, obrazovanju i sl. nema pouzdanih podataka. Ovaj rad predstavlja pokušaj da se utvrđivanjem jezičko-stilskih karakteristika spomenutog djela barem približno odredi razdoblje u kojem je ono napisano.

I

Serāġol' qolūb može se svrstati u prozna djela moralno-didaktičkog karaktera (*nasr-e ta'līmī wa hekamī*). U kratkoj invokaciji, i sam autor ukazuje na ovakav karakter svojeg djela:

«... تا پندی باشد [مر خوانندگانرا؛ اگر ازیشان کسی چیزی پرسد، جواب بتوانند دادن و آفریده های ایزد عزوجل را بدانند.»¹ (str. 2a)

“...tā pandī bāšad mar xānandegān rā agar az īšān kasī ċīzī porsad ġawāb betawānand dādan wa āfarīdehā-ye īzad ‘azza wa ġalla rā bedānand.”²

* Rad predstavlja dio doktorske disertacije pod naslovom *Tashīh-e matn-e “Serāġol' qolūb” newešte-ye Abū Mansūr Sa'īd ibn Mohammad Qattān Ġaznawī*, odbranjene 30. I 2002. godine na Fakultetu za perzijski jezik i književnost i humanističke nauke Univerziteta Teheran.

¹ Svi primjeri na perzijskom jeziku preuzeti iz rukopisa koji je tokom pripreme kritičkog izdanja teksta služio kao osnovni predložak. Rukopis se pod brojem Or. 1231 čuva u Britanskom muzeju. Više o rukopisu vidjeti: Charles Rieu, *Catalogue of the Persian manuscripts in the British Museum*, 1879, sv. I, str. 17.

² U radu je korištena ZDMG transkripcija prilagođena fonetskoj strukturi perzijskog jezika.

“... da bude pouka čitaocima; ako ih neko upita nešto, da znaju odgovoriti i budu upućeni o Božijim – Velik je i Uzvišen – stvorenjima.”

Međutim, autor ni u invokaciji, niti u bilo kojem drugom dijelu navedenog djela, ne pruža niti jedan podatak o sebi, vremenu u kojem je živio, svom zavičaju, obrazovanju i sl. Također ne spominje niti jedno drugo vlastito djelo. U dostupnim primarnim istorijskim, teološkim i književnim izvorima, nema podataka o autoru, djelu koje predstavlja predmet ovoga istraživanja, kao i eventualnim drugim njegovim djelima.

Najstariji osvrt na djelo *Serāğol' qolūb* nalazimo kod Hadži Halife.³ Ovaj i svi ostali osvrti, navedeni u pojedinim savremenim izvorima,⁴ sažeti su, uopšteni i predstavljaju zbir impresija i saznanja stečenih iščitavanjem samog djela, bez ijednog uporišta u relevantnim izvorima iz klasičnog perioda. U takvim okolnostima, izricanje sudova vezano za autora o čijem identitetu i životu nema nikakvih pouzdanih saznanja ili barem indicija, čini se vrlo skliskim tlom na kojem, pri svakom načinjenom koraku, vreba opasnost pogreške i pada.

Razdoblje u kojem je autor živio, a time i vrijeme nastanka djela *Serāğol' qolūb*, samo je jedno od nerazjašnjenih pitanja. Istina, u pojedinim izvorima kao period autorovog života pominje se kraj XII, odnosno početak XIII vijeka, međutim nije naveden niti jedan dokaz u prilog takvoj pretpostavci.⁵ Uzimajući u obzir nepostojanje bilo kakvih podataka u primarnim izvorima iz klasičnog perioda, kao jedini način za barem približnu procjenu vremena nastanka djela nameće se iznalaženje pouzdanih dokaza i pokazatelja unutar samog djela. No, i tu ćemo se suočiti sa znatnim poteškoćama.

Ukoliko, naprimjer, kao kriterij za procjenu razdoblja u kojem je autor živio odredimo razdoblja života ličnosti pomenutih u djelu, uočićemo da su sve one (npr. Dahhāk, Abū Hurayre, ‘Abdullāh b. ‘Omar, Muqātil b. Sulaymān...) živjele tokom VII, odnosno VIII vijeka. Kako je u pomenutom razdoblju (a pogotovo u VII vijeku) nastao relativno mali broj proznih tekstova na perzijskom jeziku (koji se uz to umnogome razlikuju od djela *Serāğol' qolūb*), štaviše upravo u ovom razdoblju tek se dovršava formiranje perzijskog *dari* jezika,⁶ čini se isuviše smionim i neopreznim smatrati autora djela savremenikom lica koja pominje.

Kao jedan od pouzdanijih, poteškoćama i nedoumicama manje bremenitih metoda procjene razdoblja u kojem je autor živio, a na osnovu dokaza i pokazatelja unutar samog djela, nameće se analiza jezičko-stilskih karakteris-

³ Vidjeti: Hadži Halifa, Mustafa b. Abdullah, *Kašf az-zunūn ‘an asāmī al-kutub wa al-funūn*, Dār al-fikr, Bejrut, 1982, sv. II, str. 983.

⁴ Npr. vidjeti: *Dānešnāme-ye adab-e fārsī (adab-e fārsī dar afgānestān)*, Be sarparastī-ye Hasan Anūše, Sāzmān-e čāp wa entešārāt-e wezārat-e farhang wa eršād-e eslāmī, Tehrān, 1999, sv. III, str. 510.

⁵ Vidjeti: Sa‘īd Nafīsī, *Tārīx-e nazm wa nasr dar Īrān wa dar zabān-e fārsī tā pāyān-e qarn-e dahom*, Forūgī, Tehrān, 1965, sv. I, str. 151; Zabihollāh Safā, *Tārīx-e adabiyyāt dar Īrān*, Ebn-e Sīnā, Tehrān, 1963, sv. III (2), str. 1317-18.

⁶ O tome vidjeti: Be‘īr Džaka, *Historija perzijske književnosti*, Naučnoistraživački institut “Ibn Sina”, Sarajevo, 1997, str. 323.

tika njegove proze, tim prije što je u savremenoj perzijskoj stilistici (sabkšenāsī) definirano više vremenskih faza u razvoju perzijske proze, kao i jezičko-stilske odlike karakteristične za svaku od njih.

Prof. Mohammadtaqī Bahār je razvojni tok perzijske proze, sa stanovišta njenih jezičko-stilskih karakteristika, hronološki podijelio u četiri osnovne faze:⁷

1. Od prve polovine X do sredine XII vijeka. Proza iz ovog perioda naziva se *jednostavnom* (sāde) ili *neukrašenom* (morsal).
2. Od sredine XII do XIV vijeka. Proza iz ovog razdoblja poznata je pod nazivom *rimovana i dotjerana proza* (nasr-e mosaḡḡa' wa fannī).
3. Od XIV do XVIII vijeka. Ovo je period *dekadancije* (enhetāt) perzijske proze.
4. Od XVIII vijeka pa nadalje. Ova faza predstavlja razdoblje poznato kao *književna obnova* (bāzgašt-e adabī).

II

U jeziku obrađenog djela primjećuje se niz odlika iz prve faze razvoja perzijske proze:

1. Lapidarnost (tḡāz).

Pored jednostavnosti i tečnosti, prozni jezik djela *Serāḡol' qolūb* je kompaktan i koncizan, tako da bi izostavljanje bilo kojeg rečeničnog dijela prouzrokovalo stvaranje semantičke praznine.

«پس دشت خالی گشت و بیش کسی نماند. موسی علیه السلام روی به سوی برادر کرد و گفت: یا هارون، بیا تا بازگردیم!» (str. 26b)

“Pas dašt xālī gašt wa bīš kasī namānd mūsā ‘aleihessalām rūy be sū-ye barādar kard wa goft yā hārūn biyā tā bāzgardīm!”

“Zatim polje opusti i više niko ne ostade. Musa (a.s.) se okrenu bratu i reče: Harune, hajde da se vratimo!”

2. Ponavljanje (tekrār), i to:

2.1. Cijele rečenice.

«و آفریدگار هر دو جهان است، و دارنده زمین و آسمان است، و روزی دهنده خلقانست، و دارنده زمین و آسمانست!» (str. 36b)

“Wa āfarīd(e)gār-e har do ḡahān ast wa dārande-ye zamīn o ās(e)mān ast wa rūzī dehande-ye xalqān ast wa dārande-ye zamīn o ās(e)mān ast.”

“Stvoritelj je obadva svijeta. Posjednik je zemlje i neba. Davalac je opskrbe stvorenjima. Posjednik je zemlje i neba.”

⁷ Više o tome vidjeti: Mohammadtaqī Bahār, *Sabkšenāsī*, Mo'assese-ye entešārāt-e Amīr Kabīr, Tehrān, 1995, sv. I, str. 284-289.

2.2. Dijela rečenice.

«و آن گردونرا بر جرجیس بستند و آن گردونرا بر جرجیس می راندند...»
(str. 38b)

“*Wa ān gardūn rā bar ġerġīs bastand wa ān gardūn rā bar ġerġīs mīrāndand.*”

“Onaj točak zavezaše za Đerđisa. I vukli su onaj točak po Đerđisu.”

2.3. Predikata.

«انگاه ایزد عز و جل جانهای فرشتگانرا اندر شاخ اول نهد، و جانهای پیغمبرانرا اندر شاخ دوم نهد، و جانهای صدیقانرا اندر شاخ سیم نهد با شهیدان، و جانهای مؤمنانرا اندر شاخ چهارم نهد...»
(str. 20b)

“*Angāh īzad ‘azza wa ġalla ġānhā-ye fereštegān rā andar šāx-e awal nehād wa ġānhā-ye peiġambarān rā andar šāx-e dowom nehād wa ġānhā-ye seddiqān rā andar šāx-e seyyom nehād bā šahīdān wa ġānhā-ye mo’menān rā andar šāx-e čahārom nehād...*”

“Tada će Bog – Velik je i Uzvišen – duše meleka staviti u prvi rog, duše poslanika u drugi, duše iskrenih u treći sa (dušama) šehida, duše vjernika u četvrti rog, ...”

3. *Upotreba udvojenog prijedloga* (harf-e ezāfe-ye mozā‘af).

«و دیگها تراشیدندی که به هر دیگی اندر صد اشتری شدی...»
(str. 29b)

“*Wa dīghā tarāšīdandī ke be har dīgī andar sad oštōrī šodī...*”

“Klesali su (od kamena) kazane; u svaki bi stalo stotinu deva, ...”

4. *Upotreba prijedloga* اندر (andar).

«و خضر اندر دریاها باشد تا اگر...»
(str. 47b)

“*Wa xezr andar daryāhā bāšād tā agar...*”

“Hidr boravi u morima; ako...”

5. *Upotreba priloga* فراز (farāz) i فرو (forū), *te prijedloga* اندر (andar) kao prefiksa uz glagole.

«پس آن ماهی دهان فراز کرد.»
(str. 21a)

“*Pas ān māhī dehān farāz kard.*”

“Potom ona riba zatvori usta.”

«... همه را فرو خورد؛» (str. 26a)

“... hame rā **forū** xord;”

“... sve pojede.”

«این بگفت و اندر گذشت.» (str.64a)

“Īn goft wa **andar** gozašt.”

“To reče i prođe.”

6. *Navođenje prefiksa ب (be) ispred glagola radi pojačanja značenja (bā'-e ta'kīd), i to:*

6.1. *Ispred glagola u preteritu (māzī-ye sāde).*

«ملك چون این سخن بشنید، تنگ دل گشت؛» (str. 36a)

“Malek cūn īn soxan **bešenīd** tangdel gašt;”

“Kad kralj to ču, razljuti se.”

6.2. *Ispred glagola u perfektu (māzī-ye naqlī).*

«هفت روز است که من ازین دنیا برفته ام!» (str. 53a)

“Haft rūz ast ke man az īn donyā **berafte** am!”

“Sedam je dana kako sam otišao sa ovoga svijeta!”

7. *Tvorba množine imenica arapskog porijekla pomoću perzijskog sufiksa ان (ān).*

«و معبران گفتند: تاویل اینست که...» (str. 43b)

“Wa mo‘abber**ān** goftand ta’wīl īn ast ke...”

“Tumači snova rekoše: ‘Objašnjenje je u tome da...’”

8. *Dodavanje perzijskih pluralnih sufiksa na arapske oblike množine.*

«و اندر وي عجایب هاي پیشینيان و قصه هاي ایشان...» (str. 2a)

“Wa andar wei ‘aḡāyeb**hā**-ye pīšīniyān wa qessehā-ye īšān...”

“I u njoj čudesa prijašnjih naroda i njihove priče...”

9. *Tvorba imenica dodavanjem dugog vokala “i” (yā'-e masdarī) na arapske participe i pridjeve.*

«جرجیس [خواست] تا برهان بنماید و عاجزي بنان معلوم کند.» (str. 39a)

“Ġerġis xāst tā borhān benemāyad wa ‘āġezī-ye botān ma‘lūm konad.”

“Ġerđis htjede da iznese dokaz i pokaže nemoć kipova.”

«و ازیشان، یکی امیري یافت و ...» (str. 43b)

“Wa az īšān yekī amīrī yāft wa...”

“Jedan od njih postane emir i...”

10. *Upotreba enklitičkih oblika ličnih zamjenica (zamāyer-e šaxsī-ye mottasel) u funkciji direktnog objekta (maf‘ūl-e sarīh).*

«انگاه ایزد تعالی آب را فرمان داد که فروگیرشان!» (str. 28a)

“Ān gāh īzad ta‘ālā āb rā farmān dād ke forū ġīrešān!”

“Tada Svevišnji Bog naredi vodi: ‘Progutaj ih!’.”

11. *Tvorba prezenta glagola “biti” od infinitiva بودن (būdan).*⁸

«هر کرا طاعت بیشتر بود، زودتر گذرد و هر کرا طاعت کمتر بود، دیرتر گذرد.» (str. 8b)

“Har kerā tā‘at bīštar bowad zūdtar gozarad wa har kerā tā‘at kamtar bowad dīrtar gozarad.”

“Čija pokornost bude veća, brže će proći, a čija pokornost bude manja, proći se sporije.”

12. *Upotreba infinitiva باشیدن (bāšīdan).*

«و مادرش زهار مي کرد که زودتر بيايد که من بي اسماعيل نتوانم باشيدن!»

(str. 23a)

“Wa mādarāš zenhār mīkard ke zūd biyāyad ke man bī esmā‘īl natawānam bāšīdan!”

“Mati ga je opominjala da brzo dođe: ‘Ne mogu bez Ismaila!’”

13. *Upotreba punog infinitiva (masdar-e kāmel) nakon modalnih glagola:*

13.1. توانستن (tawānestan).

«و سجده بجز خدای را عز و جل نتوان کردن که...» (str. 36a)

“Wa saġde beġoz xodāy rā ‘azza wa ġalla natawān kardan ke...”

“Sedzdu činiti može se samo Bogu – Velik je i Uzvišen – koji...”

⁸ Prezent glagola “biti”, kako u klasičnom tako i savremenom jeziku, najčešće se tvori od infinitiva هستن (hastan) i باشیدن (bāšīdan).

13.2. بایستن (bāyestan).

«هزار سال بر بالا باید رفتن...» (str. 8a)

“Hezār sāl bar bālā bāyad raftan...”

“Hiljadu godina mora se ići uvis...”

13.3. یارستن (yārestan).

«... نعمتهای تو می بینم و نمی یارم خواستن...» (str. 9b)

“...ne‘mathā-ye to mībīnam wa namīyāram xāstan...”

“...vidim Tvoje blagodati i ne usuđujem se tražiti...”

14. Navođenje negativne čestice نه (na) odvojeno od predikata.

«و آن خدای کلان تر که ورا پرستیم، خاکش بدهان، خود هیچ نه بیند و هیچ نشنود،
و نه منفعت تواند کردن و نه مضرت!» (str. 52b)

“Wa ān xodā-ye kalāntar ke wo rā parastīm xākaš be dehān xod xīc na bīnad wa xīc našenawad wa na manfa‘t tawānad kardan wa na mazarrat!”

“A onaj veći kip kojeg obožavamo – ne bilo ga! – sam niti vidi niti čuje, ne može donijeti koristi niti nanijeti štetu!”

15. Upotreba dugog vokala “i” na kraju glagola, i to:

15.1. Na kraju glagola u preteritu (māzī-ye sāde), čime se dobija značenje imperfekta (māzī-ye estemrārī).

«...چون دل وي تنگ بودي، با عیسی سخن گفتي، و عیسی او را جواب دادی...» (str. 48a)

“...cūn del-e wei tang būdī bā ‘īsā soxan goftī wa ‘īsā ū rā ḡawāb dādī.”

“...kad je bila tužna, razgovarala je sa Isaom. Isa joj je odgovarao.”

15.2. U pogodbenim rečenicama.

«و آن زاهدان بدرجهء رسیده بودند که اگر اشارت انگشت بر کوه کردی، کوه از جاي برفنتی.» (str. 28b)

“Wa ān zāhedān be darāḡeī rasīde būdand ke agar ešārat-e angošt be kūh kardī kūh az ḡāy beraftī.”

“Te askete bijahu stigli do takve deredže da ako bi prstom pokazali na planinu, ona bi se pomakla s mjesta.”

15.3. U rečenicama koje izražavaju želju.

«وقتي، در خاطر آن فرشته بگذشت که کاشکی بدانمی که بزرگی عرش چه قدرست!» (str. 10a)

“Waqtī dar xāter-e ān ferešte begozašt ke kāškī bedānamī ke bozorgī-ye ‘arš čeqadr ast!”

“Jednom, onaj melek pomisli: ‘Kad bih samo znao koliki je Arš!’”.

16. *Upotreba prijedložne konstrukcije* از برای... را (az barā-ye... rā).

«بدانک [نخستین بنایی] در دنیا بیت المعمور بود که از برای آدم را علیه السلام فرستاد.» (str. 31a)

“Bedān ke noxostīn banāyī dar donyā beitolma‘mūr būd ke az barā-ye ādam rā ‘aleihessalām ferestād.”

“Znaj da je prva građevina na ovome svijetu bila Bejtu’lma‘mur, koju je (Bog) poslao za Adema – mir s njim -.”

17. *Dodavanje perzijskog komparativnog sufiksa* تر (tar) *na arapske oblike komparativa.*

«بحق بندگان من اولی ترم!» (str. 16a)

“Be haqq-e bandegān man **oulātaram!**”

“Ja više brinem o zasluži (Svojih) robova!”

18. *Upotreba dugog vokala “i” za neodređenost* (yā’-e nakare) *iza glavnog broja* يك (yek), *u obliku* یکی (yekī), *i to:*

18.1 *Ispred imenice na koju nije dodato dugo “i” za neodređenost.*

«گفت: یا جرجیس، مرا با تو یکی کار مانده است!» (str. 39a)

“Goft yā ġerġīs marā bā to **yekī kār mānde ast!**”

“Reče: ‘Ėerdis, preostaje mi da s tobom učinim samo jedno!’”

18.2 *Ispred imenice na koju je dodato dugo “i” za neodređenost.*

«و بهفتم دریا یکی جزیره⁹ بوده است...» (str. 61b)

“Wa be haftom daryā **yekī ġazīreī būde ast...**”

“Na sedmom moru bilo je jedno ostrvo...”

⁹ U klasičnoj perzijskoj grafiji, znak “hemze” često je upotrebljavan umjesto znaka “y” za oznaku dugog vokala “i”.

III

U tekstu djela *Serāḡol' qolūb* također su primjetne i neke jezičko-stilske karakteristike iz drugog perioda razvoja perzijske proze:

1. *Navođenje kur'anskih ajeta i hadisa radi potkrepljivanja (estešhād) prethodnog sadržaja.*

2. *Upotreba indikativa (waḡh-e exbārī) u značenju kondicionala (waḡh-e eltezāmī).*

«جان وي برید بزمین ششم، آنجا که دوزخ است، تا عذاب می کنند تا روز قیامت!»
(str. 14b)

“Ġān-e wei be seḡḡīn barīd be zamīn-e šešom āngā ke dūzax ast tā ‘azāb mīkonand tā rūz-e qiyāmat!”

“Njegovu dušu nosite u Sidždžin na šestom sloju zemlje, tamo gdje je pakao, da je muče do Kijametskog dana!”

3. *Upotreba preterita (māzī-ye sāde) u značenju prezenta (mozāre‘).*

«و ایزد تعالی سه بار جان بتو باز داد و بار چهارم شهادت کرامت کند.»
(str. 37a)

“Wa īzad tā ‘ālā se bār ḡān be to bāz dād wa bār-e čahārom šahādat kerāmat konad.”

“Bog će ti – Velik je – tri puta povratiti život, a četvrti put podariti šehdet.”

4. *Upotreba participa preterita (fe ‘l-e wasfī), i to:*

4.1. Za oznaku stanja (hāl), pri čemu uz ovaj oblik ne stoji veznik و (wa).

«و همچنان تکیه کرده بماند...» (str. 61b)

“Wa hamčenān tekiye karde bemānd...”

“I dalje je ostao oslanjajući se...”

4.2. Umjesto glagola u pluskvamperfektu (māzī-ye ba‘īd).

«و باشتر دیگر نشسته بود و روی در بیابان نهاده بجستن اشتر؛» (str. 56b)

“Wa be oštor-e dīgar nešaste būd wa rūy dar biyābān nehāde be ḡostan-e oštor;”

“Bijaše uzjahao drugu devu i uputio se u pustinju, u potragu za (svojom) devom.”

5. *Navođenje sinonima.*

«به مهر و شفقت گویند که ای جان پاکیزه،...» (str. 13a)

“Be mehr o šafaqat gūyand ke ei gān-e pākīze,…”

“Blago kažu: ‘Čista dušo,…”

6. *Izostavljanje predikata (hazf-e fe‘l) ponovljenog u dvije ili više rečenica koje slijede jedna iza druge, tako da predikat biva naveden samo u prvoj rečenici.*

«گروهي بر صراط گذرند که برق و گروهي چون باد، و گروهي چون تير، و گروهي چون اسب دونه،...» (str. 8b)

“Gorūhī bar serāt čenān gozarand ke barq wa gorūhī cūn bād wa gorūhī cūn tīr wa gorūhī cūn asb-e dawande…”

“Neki će preko Sirata preći poput munje. Neki poput vjetra. Neki poput strele. Neki poput konja u galopu.”

*

Na osnovu svega što je o jezičko-stilskim karakteristikama obrađenog djela rečeno, može se zaključiti da ono sadrži veći broj karakteristika perzijske proze iz njenoga prvog razvojnog perioda (tzv. nasr-e morsal). U isto vrijeme, u jeziku obrađenog djela primjećuju se i neke odlike karakteristične za drugi razvojni period perzijske proze, premda one nisu zastupljene u tolikoj mjeri, niti je njihova priroda takva da bi jednostavnu i tečnu prozu obrađenog djela značajnije odvojile od proze iz prvog i više je približile komplikovanijem i kitnjastijem stilu iz drugog razvojnog perioda perzijske proze (tzv. nasr-e fannī). U recentnim izvorima savremene perzijske stilistike, proza koja sadrži takve jezičko-stilske karakteristike najčešće se vrijednosno definira kao *jednostavna proza višeg stupnja* (nasr-e morsal-e ‘ālī).¹⁰

Budući da se kao vremensko razdoblje ove međufaze¹¹ u razvoju perzijske proze većinom pominje druga polovina XI vijeka,¹² na osnovu jezičko-stilskih karakteristika djela *Serāḡol’ qolūb* autora Qattāna Ġaznawīja može se, dakako oprezno i s rezervom, pretpostaviti da je ono nastalo u periodu od početka druge polovine XI do kraja prve polovine XII vijeka.

¹⁰ Vidjeti: Hosein Xatībī, *Fann-e nasr dar adab-e pārsī*, Zawwār, Tehrān, 1996, str. 134.

¹¹ Pojedini autori ovako jezičko-stilski profiliranu prozu eksplicite definiraju kao *prozu međufaze* (nasr-e beinābein). Vidjeti: Sīrūs Šamīsā, *Sabkšenāsī-ye nasr*, Našr-e mītrā, Tehrān, 2000, str. 47.

¹² Vidjeti: H. Xatībī, *Fann-e nasr...*, str. 130.

O JEZIČKO-STILSKIM KARAKTERISTIKAMA DJELA
*SERĀĠOL' QOLŪB QATTĀNA ĠAZNAWĪJA**Sažetak*

Serāḡol' qolūb je prozno djelo moralno-didaktičkog karaktera iz klasičnog perioda perzijske književnosti. Osim imena, različito zabilježeno u mnogobrojnim rukopisnim primjercima djela, potpuno su nerasvijetljene ostale bitne činjenice vezane za autora (npr. razdoblje u kojem je živio, porijeklo, obrazovanje i sl.). U kratkoj invokaciji autor ne daje ni jedan podatak o sebi, niti pominje ijedno drugo vlastito djelo. U dostupnim primarnim istorijskim, književnim i teološkim izvorima nema podataka o autoru, ovome ili nekom drugom njegovom djelu.

Jedno od značajnih pitanja vezano za autora je razdoblje u kojem je živio. Kako u primarnim izvorima iz klasičnog perioda nema podataka o autoru, jedini način za barem približnu procjenu tog razdoblja (a time i vremena nastanka djela), jeste iznalaženje dokaza i pokazatelja u samom djelu. Analiza jezičko-stilskih karakteristika djela, na osnovu periodizacije razvoja perzijske proze definirane u savremenoj perzijskoj stilistici, jedan je od pouzdanijih, ili barem nedumicama manje opterećenih, metoda za procjenu takve vrste.

Analizom jezičko-stilskih karakteristika djela *Serāḡol' qolūb*, utvrđeno je da ono sadrži veći broj karakteristika iz prve i određeni broj karakteristika iz druge faze razvoja perzijske proze. Proza sa takvim karakteristikama naziva se "jednostavnom prozom višeg stupnja". Kako su djela u kojima se prepoznaju karakteristike ove međufaze u razvoju perzijske proze većinom nastala u drugoj polovini XI vijeka, može se, oprezno, pretpostaviti da je djelo *Serāḡol' qolūb* autora Qattāna Ġaznawīja nastalo u periodu od početka druge polovine XI do kraja druge polovine XII vijeka.

THE LINGUOSTYLISTIC CHARACTERISTICS OF
THE PROSE OF *SERĀĠOL' QOLŪB* BY QATTĀN ĠAZNAWĪ*Summary*

Serāḡol' qolūb is a prose work, ethical-didactic in nature, originating from the classical period of Persian literature. With the exception of the title, which was noted differently in numerous manuscript copies of the work, other important facts related to the author (like the period wherein he lived, his origin, education, etc.) yet remain unrevealed. In the short introduction, the author does not give a single piece of information about himself, nor does he mention any other of his works. In available primary historical, literary and theological sources, there are no data about the author and about this or his other works.

One of important questions related to the author is the issue of the period wherein he lived. Since there are no data about the author in the primary sources from the classical period, the only way of at least approximate assessment of the stated period (and the time wherefrom the work dates) is finding evidence and indicators about it in the work itself. The analysis of linguostylistic characteristics of the work based on the periodization of development of Persian prose as defined in the modern Persian stylistics, represents one of the more reliable methods of such an assessment, or at least the one less burdened by dilemmas.

Based on the analysis of the linguostylistic characteristics of the prose of *Serāğol' qolūb*, it is established that the prose shows a large number of characteristics of the first, as well as some characteristics of the second phase of development of Persian prose. Prose with such characteristics is referred to as "simple prose of higher level". As the other works wherein characteristics of this intermediate phase of Persian prose development are found, mostly date back to the second half of the 11th century, it could, although with caution, be assumed that the work *Serāğol' qolūb* by Qattan Ghaznawi originated in the period between the beginning of the second half of the 11th century and the end of the first half of the 12th century.